

Národní galerie Praha představuje sezonu 2023

20.1.2023 - Eva Sochorová | Ministerstvo kultury ČR

Kromě očekávaných titulů Josef Mánes: Člověk - umělec - legenda a Petr Brandl: Příběh bohéma uvede NGP výstavu Akvarel mezi Prahou a Vídní nebo novou stálou expozici ve Veletržním paláci s názvem 1939-2021: Konec černobílé doby.

Představí také mezinárodní projekty, které připravila pro české předsednictví v Radě EU v Bruselu – Květinová unie a Milena Dopitová: Even Odd. Jako komisař české reprezentace se zúčastní 18. bienále architektury v Benátkách 2023 s projektem The Laboratory of No-More Precarious Future. A v neposlední řadě si připomene sto let od velkorysého státního nákupu sbírky francouzského umění.

„V rámci sezony 2023 jsme se rozhodli pro novátorské pohledy na osobnosti jako Mánes či Brandl, ale také pro nekonvenční způsoby práce s návštěvníky. Přirovnávám to ke kaleidoskopu, který dává statickým věcem zcela novou podobu,“ charakterizuje letošní dramaturgický plán generální ředitelka Národní galerie Praha Alicja Knast.

Helena Musilová, Radka Neumannová, ředitelka Sekce Strategie a plánování a Olga Kotková, ředitelka Sbírky starého umění

KVĚTINOVÁ UNIE

10/2 – 7/5 2023

Veletržní palác – Malá dvorana

Kurátor: Michal Novotný

Devět mladých českých umělců a designerů vyzdobilo při příležitosti loňského předsednictví České republiky dvě budovy Rady Evropské unie v Bruselu. Skupina se rozhodla svou prací vyjádřit hodnoty, které pro ni Evropská unie zosobňuje. Spíše než prezentaci České republiky se věnovala myšlenkám evropanství. Společnou kampaň i individuální intervence spojuje představa společenství květů vyrůstajících z jedné země, podtrhující zároveň ekologickou problematiku.

Všechna díla projektu byla vytvořena na míru a dle specifik administrativních a reprezentativních budov Evropské rady. Nejedná se ani tolik o výstavu jako o vstup výtvarného umění do politického a symbolického prostoru. Ten zaplnily ručně tkané tapiserie vytvořené z textilního odpadu, zčásti nový a zčásti upcyklovaný nábytek kultovní české značky TON, přeměněný do tvarů a podob oživlé prorůstající flóry, krátké filmy a videa, ale i 12 koberců, jež jsou alegorickým pojetím oficiální vlajky EU.

Projekt ukazuje, že ekologické nemusí nutně znamenat méně atraktivní. Imperativ udržitelnosti se propsal do všech úrovní výstavy, nejen do obsahu, ale i do výroby. Vnesení často rukodělných forem do reprezentativního prostoru budov Evropské rady také upozornilo na snahu o překonání uznávaných hranic mezi výtvarným a užitým uměním.

JOSEF MÁNES: ČLOVĚK - UMĚLEC - LEGENDA

31/3 – 16/7 2023

Valdštejnská jízdárna

Kurátorský tým: Markéta Dlábková, Veronika Hulíková

Poslední samostatná výstava významného umělce se konala v roce 1971. NGP iniciovala při příležitosti významných životních jubileí autora v roce 2017 badatelský projekt, který byl podpořen Grantovou agenturou ČR. Jeho výsledky přináší publikace *Let s voskovými křídly* vydaná v roce 2022 ve spolupráci NGP, Ústavu dějin umění Akademie věd ČR a nakladatelství Arbor vitae.

Cílem výstavy je znovu a blíže představit rozsáhlou Mánesovu tvorbu i životní osudy, ale také nahlédnout pod vrstvu po desetiletí tradovaných stereotypů spojených s jeho dílem.

Významnou část výstavy bude tvořit kapitola Život po životě – Člověk versus legenda. Ta začíná recepcí umělcovy tvorby po jeho smrti, kdy se nejprve stává ikonou tzv. generace Národního divadla. Pokračuje přes konec 19. století, kdy je jeho jméno vtěleno do názvu uměleckého spolku obracejícího se k novým výtvarným směrům. Uzavírá se ve 20. století, kdy se „mánesovský mýtus“ proměňuje směrem od národoveckého pojetí první poloviny století k ideologizaci umělce v rámci socialistického realismu.

18. BIENÁLE ARCHITEKTURY V BENÁTKÁCH 2023

20/5 – 26/11 2023

Benátky, Arsenale a Český a Slovenský pavilon Giardini della Biennale

Komisařka výstavy: Helena Huber-Doudová

Autorský tým: Eliška Pomyjová, David Neuhäusl, Jan Netušil

Mezinárodní bienále architektury v Benátkách je největší a nejprestižnější přehlídkou současné architektury a aktuálních architektonických tendencí. Národní galerie Praha, zastoupená Helenou Huber-Doudovou, je komisařem české reprezentace. 18. bienále architektury v Benátkách 2023 se NGP zúčastní s projektem *The Laboratory of No-More Precarious Future* (Laboratoř již ne-více-prekarizované budoucnosti). Ten se zabývá jednou z klíčových otázek současnosti – mohou mladí architekti a architektky pracující v nevhodných profesních podmínkách stavět lepší svět?

Koncept připravený mladým autorským kolektivem složeným z architektů Elišky Pomyjové, kurátorky Karolíny Pláškové a motion designera a pedagoga UMPRUM Jana Netušila, byl rozpracován architektem Davidem Neuhäuselem. Je postaven na jedinečné myšlence a výzkumu profesních podmínek zaměstnávání mladých architektů a architektek v českém i mezinárodním kontextu. Aktuální nestandardní situace, kdy je Český a Slovenský pavilon uzavřen, umožňuje autorům nalézt nové inovativní digitální a prostorové řešení.

Projekt rozpracovává koncept „laboratoře pro kolektivní přemýšlení a sdílení know-how“. Sestává se z digitální prezentace před Českým a Slovenským pavilonem v Giardini. Ve výstavním prostoru v Arsenale bude návštěvník konfrontován se dvěma realitami: továrnou a laboratoří, kde je tzv. imerzivní, znepokojující prostředí architektonické kanceláře napojeno na online prostor. Webová stránka poskytne vizualizace dat a bude sloužit jako fórum pro veřejnost. Doprovodná publikace shrne mezinárodní výzkum k danému tématu.

Národní účast České republiky na bienále se uskuteční díky podpoře z Národního plánu obnovy a Ministerstva kultury ČR. V současnosti již NGP připravuje vyhlášení open callu pro umělce k účasti na 60. Bienále umění v Benátkách 2024, jehož hlavním kurátorem bude Adriano Pedrosa.

1939-2021: KONEC ČERNOBÍLÉ DOBY

Od 26/5 2023

Veletržní palác – 2. patro

Kurátorský tým: Michal Novotný, Eva Skopalová, Adéla Janíčková

Nová expozice představí v originálním architektonickém řešení přes 360 exponátů ze sbírek NGP.

Doplní již existující sbírkové expozice 1918–1938: První republika, 1796–1918: Umění dlouhého století, i nově otevřenou expozici 1956–1989: Architektura všem.

Název Konec černobílé doby nepojmenovává zpracovávané období, ale je spíše heslem pro přístup zvolený při tvorbě expozice. České dějiny a vývoj po roce 1939 mají stále přímý vliv na současnost. Žijeme v době, kdy zhruba polovina Čechů na vlastní kůži zažila totalitní předlistopadový režim. Snad i proto se v posledních letech vede ve společnosti mnohdy polarizující diskuse o revizi tohoto období. Expozice se snaží přistoupit ke zkoumanému materiálu bez jakýchkoliv předchozích soudů a s vědomím toho, že kvalita umění v této době byla a stále je zásadně spojena s politickými názory jejích soudců.

Expozice představí širší dobových přístupů a ukáže, že i v této době existovalo více různých pojetí umělecké kvality, jeho sociopolitickou podmíněnost a proměny. Tvoří ji výlučně díla ze sbírky NGP. Právě klady i nedostatky sbírkového fondu, kdy se do něj řada děl dostala a řada výstav odehrála na politickou objednávku, by měla ukázat umění v jeho maximální šíři a komplexitě jako svědectví doby, a ne jako ze společnosti, politiky a ekonomiky vyvázaný estetický fenomén.

Kategorie dvou protikladů, které černá a bílá metaforicky symbolizují, se nyní po století bojů za rovnoprávnost a tváří v tvář globálním krizím hroutí. Stojíme před nutností překonat polaritu mezi svobodou jednotlivce a zájmem kolektivu, napětím, které utvářelo dvě hlavní společenské ideologie 20. století, a z nich vycházející dvě zcela odlišné koncepce toho, co je umění. Název je tak proklamací směrem k budoucnosti a expozice by měla pomoci ukázat, že oba póly ani v této době neexistovaly jako černá a bílá maxima, ale spíše jako škála různých stupňů šedi.

AKVAREL MEZI PRAHOU A VÍDNÍ

22/9 2023 – 7/1 2024

Veletržní palác – 1. patro

Kurátorský tým: Petr Šámal, Petra Kolářová

Akvarel, tedy práce s vodou ředěnými barvami na papíře, stojící na pomezí kresby a malby, je v dějinách výtvarného umění technikou s dlouhou tradicí. Charakterizuje jej lehkost, suverenita a virtuozita, neboť z podstaty své techniky skýtá minimum možností pro váhání a pozdější opravy.

Největšího rozvoje dosáhl v 19. století, kdy se stal velmi univerzální technikou, jež zasáhla do většiny výtvarných oblastí a oborů. Jedním z tehdejších center akvarelistického umění byla Vídeň, kde se akvarel stal důležitou součástí měšťanské a šlechtické výtvarné kultury. NGP má ve svých sbírkách početné a reprezentativní příklady rakouského akvarelu z tohoto období (zejména díla Rudolfa von Alta, Franze Alta, Thomase Endera či Josefa Kriehubera) a zároveň disponuje vynikajícími akvarelovými pracemi českých malířů a malířek z doby, kdy Praha a Vídeň byly součástí jedné monarchie. Výstava tak bude založena na prezentaci umění obou uměleckých center a ukáže jejich vzájemné spojitosti.

Akvarel se tehdy etabloval jako technika hned několika populárních výtvarných oborů, klíčových pro vizuální kulturu 19. století: byly to především veduta, krajina, interiérové vyobrazení a drobný portrét. Tyto obory tvoří jádro výstavy, která se chronologicky neomezuje jen na období biedermeieru, kdy vrcholila popularita akvarelu jako samostatného výtvarného média. Sleduje význam a využití této důležité výtvarné techniky až do přelomu 19. a 20. století a její souvislosti s moderním uměním.

PETR BRANDL: PŘÍBĚH BOHÉMA

20/10 2023 – 11/2 2024

Valdštejnská jízdárna

Kurátorka: Andrea Steckerová

Výstava po více než padesáti letech přiblíží dílo nejvýznamnějšího umělce barokního umění v Čechách – Petra Brandla (1668–1735). Představí jeho monumentální plátna, která jsou pro účel této výstavy restaurována, dále portrétní produkce a námětově velice zajímavé žánrové malby. Poprvé budou k vidění jeho nově objevená díla.

Výstava je koncipována jako vyprávění dvou paralelních příběhů: děl malíře a jeho života. Umělcův život, k němuž máme četné archivní doklady, je pozoruhodný i dnes nejen bohémským a revoltujícím stylem, ale lze v něm najít zajímavé aktuální paralely: Brandl byl celoživotním dlužníkem, neboť se zhlédl v životním stylu šlechty a luxusu, který si chtěl dopřát. Dluhy jej několikrát dostaly do vězení. I z toho důvodu se mu nevyhnuły soudní spory o výživné s manželkou Helenou. Problémy měl i také s objednateli děl, neboť často nedodržoval smluvní podmínky.

I přesto se stal nejlépe placeným umělcem své doby, a to zřejmě i kvůli velice osobitému a originálnímu stylu a malířskému rukopisu, u něhož lze vypořovovat jisté paralely s malbou Rembrandtovou.

MILENA DOPITOVÁ: EVEN ODD

9/11 2023 – 7/1 2024

Veletržní palác – Malá dvorana

Kurátorka: Eva Skopalová

Dalším mezinárodním projektem, který reprezentoval Českou republiku u příležitosti předsednictví v Radě Evropské unie, byla výstava Milena Dopitová: Even Odd pořádaná ve spolupráci s Bozar – Centre for Fine Arts Brusel.

Intermediální umělkyně Milena Dopitová vstoupila na českou výtvarnou scénu začátkem 90. let 20. století, kdy se po pádu komunistického režimu otevřela nová témata a možnosti ve výtvarném umění. Těžištěm její tvorby se stal zájem o člověka a jeho intimní prožívání každodennosti. Pracuje s politikou identit v jednoduchých, až metaforických objektech, a přetavuje tak jejich všední účel do hlubšího sdělení. Tuto strategii zvolila i pro projekt dedikovaný předsednictví České republiky v Radě EU, jenž akcentuje sounáležitost navzdory rozdílnosti.

Autorka představuje společnost jako majestátní stavbu. Vazby, jež nás pojí dohromady, zajišťují stabilitu celé konstrukce. Zároveň jsou flexibilní natolik, aby celek mohl být v neustálém pohybu. Dopitová poukazuje na rozdílnosti společností a výstavní prostor proto transformuje v místo setkávání a vzájemné výměny zkušeností i prožitků. Zdůrazňuje, že právě odlišnost jednotlivých prvků společnosti ji posiluje a vytváří vzájemnou harmonii.

GRAFICKÉ KABINETY

Sbírka grafiky a kresby obsahuje největší sbírkový fond NGP, čítající více než 350 tisíc prací umění na papíře a pergamenu od středověku do současnosti. Zahrnuje řadu velmi kvalitních a atraktivních kolekcí, které ovšem kvůli citlivosti materiálu nelze vystavovat dlouhodobě. Prezentovány jsou v krátkodobých komorních výstavách, tzv. Grafických kabinetech, a to zpravidla čtyřikrát do roka.

Grafický kabinet při nové stálé expozici 1939–2021: Konec černobílé doby bude uveden ve 2. patře Veletržního paláce. Je pro něj připravena výstava kreseb, grafik a koláží významného amerického umělce a karikaturisty Saula Steinberga, jehož 11 děl NGP nedávno získala darem z USA. Poté se zde představí grafické práce Pravoslava Sováka a následně originální kreslířská tvorba

současné české umělkyně žijící v Paříži Filomeny Borecké.

Různorodý obsah sbírky umožnil připravit pestrou škálu témat kabinetů. Ve Schwarzenberském paláci se představí práce tzv. Malých mistrů, německých grafiků 1. poloviny 16. století - následovníků Albrechta Dürera, poté kolekce nazvaná Et in Arcadia Ego s díly, která se zamýšlejí nad smrtelností a rituály spjatými se smrtí. Další kabinet ukáže vynikající rytiny vytvořené podle předloh Karla Škréty a jeho kresby či osobnost antverpského renesančního grafika a vydavatele Hieronyma Cocka.

Ve 4. patře Veletržního paláce se představí kresby a grafiky českých umělců, kteří ve 2. polovině 19. století navštívili Paříž, dále pak krajinářské kabinetní kvaše Josefa Matěje Navrátila nebo pohádkové motivy Hanuše Schweigera. V druhém kabinetu se zde chystá prezentace grafických portrétů od Emila Orlika, následující kolekce bude sledovat přípravu Vraždy v domě, studie ke stejnojmennému obrazu Jakuba Schikanedera. Další malá výstava bude věnována tanečním studiím Jana Štursy.

ATLAS

od 7/12 2022

Veletržní palác – 1. patro

Kurátorský tým: Barbora Kleinhamlová, Eva Skopalová, Oldřich Bystřický

Kreativní prostor ATLAS na ochoze 1. patra Veletržního paláce úspěšně spojil rozptýlená a skrytá místa galerijního provozu: kavárnu, co-workingové prostory, knihovnu, místo pro odpočinek i přednášky, dílny a hernu.

Jednotlivé zóny jsou volně propojené a nabízí výhledy dovnitř i vně paláce. Mobiliář na míru vznikl podle projektu Daniely Baráčkové a Jakuba Filipa Nováka ze studia No Architects.

Území ATLASu doplňují svými díly současné autorky a autoři Andrea Kaňkovská, Eva Kořátková, Kristina Fingerland, Anna Hulačová, Kundy Crew, Marie Lukáčová, Marie Tučková, Tomáš Vaněk a z organizace Elpida Marie Čížková, Marie Horynová, Marie Hrobařová, Anna Kolečková, Jaroslava Lomnická, Pavla Nelibová, Anna Paráková, Dana Pišová a Pavla Tůmová. Prostor dostane i veřejnost. V dalších letech bude dotvářen krátkodobými i trvalými vstupy umělců a umělekyní a veřejnými programy pro všechny věkové skupiny.

ATLAS je novým místem, kam se mohou návštěvníci opakovaně a zdarma vracet, ať už pro inspiraci uměním nebo pro vlastní tvorbu či relaxaci s knihou a šálkem kávy.

<https://www.mkcr.cz/novinky-a-media-cs-4/5089cs-narodni-galerie-praha-predstavuje-sezonu-2023>